

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Vseslovenski trgovski shod v Ljubljani.

Kakor poroča „Slov. Trgovski Vestnik“, je sklenilo društvo „Merkur“ v Ljubljani, da priredi v nedeljo, dne 20. oktobra t. l. v Ljubljani vseslovenski trgovski shod. Vse slovenske trgovske organizacije so se izrazile za shod. Sestavil se je poseben pripravljen odbor, da določi program za shod, ki se mora izkazati kot veličastna manifestacija slovenskega trgovstva. Razni ugledni narodni gospodarji so že obljubili, da pridejo 20. vinotoka v Ljubljano.

Brez ovinkov radi priznamo, da smatramo ta shod za eno najvažnejših slovenskih zborovanj: slovenski trgovski stan hoče za svoje stanovske potrebe in zahteve javno manifestirati, govoriti hoče tudi o slovenskem trgovskem šolstvu in o položaju uslužbencev. Vsa slovenska javnost mora v pravilnem spoznavanju neizmerne važnosti krepkega narodnega trgovstva ta shod pozdraviti. Tako tudi mi agrarci.

Kakor agrarci za svoj kmeti stan kličemo po samopomoči in organizaciji, tako priznamo tudi drugim stanovom, da imajo prav, če se po istem načelu združijo v močno bojno vrsto. Z veseljem lahko tukaj konstatujemo, da so notranjski trgovci delovanje naše kmetijske stranke večinoma dobro podpirali. Vedeli so, da je premožen in krepak kmeti stan pogoj za dobro prospevanje trgovca, ki živi med kmetom. Mi smo prepričani pristaši združne ideje in delujemo za odpravo vseh tistih posredovalnih dobičkov, ki niso gospodarsko utemeljeni. Zaradi tega pa še zdaleka nismo kaki nasprotniki trgovcev v tem smislu, da bi jih smatrali za nepotrebne, češ da se producent (proizvajalec) in konsument (t. j. tisti, ki proizvod porabi) lahko sama neposredno najmeta. Le kratkovidno in le na papirju izpeljivo razmotrivanje v to zavaja. Klerikalce pa je zapeljala v napačno konsumarstvo politična

strast. Nasprotno: prepričani smo, da bo trgovina vselej ostala, pa naj se tudi združništvo še tako lepo razvije, kajti posredovanje je samo že tako sila važno in tudi težavno ter tudi riskantno delo, da je utemeljeno, da se temu delu z vso glavo in kapitalom posveti cel stan. Trgovstvo je potrebno in bo vedno potrebno, in v interesu proizvajalca (n. pr. poljedelca) je, da more spraviti svoje izdelke v roke spretnega, izkušenega trgovstva.

Zato agrarci pozdravljamo trgovski shod in pozivljamo notranjske trgovce, da se vsi udeležijo važnega zborovanja, ki naj njih stanu prinese obilo koristi.

Politične vesti.

Koroški „Mir“ je postal čisto drugačen, odkar se je preselil v Celovec nov slovenski odvetnik dr. Müller. Prejšnjemu edinemu slovenskemu odvetniku dr. Brejcu to ni prav prijetno. Prenehala je tista gonja med dr. Brejcem in ljubljanskimi klerikalci in tisti, ki so si očitali največe podlosti in izdajalstva si leže v bratskem objemu. „Mir“ je postal listič, ki glede olikanosti stoji na nižini ljubljanskega „Slovenca“. Lepo je čitati, kako hvali klerikalni „Mir“ manevre in militarizem, še lepše pa, kako leži na trebuhu pred cesarjem, ki je bil ob manevrih v Celovcu, kakor da smo že dobili za to vsaj eno slovensko šolo na Koroškem. Pisava „Mira“ vzgaja h klečeplastvu. Končno pa tudi slepa kura zrno najde. Čudežev na Brezju Korošci ne verjamejo in „Mir“ se ne upa pisati za čudeže, ker bi se mu Korošci smejali. Zato piše sledeče: „opozoriti moramo slovenske krščanske časnikarje, da se o rečeh, ki so v tesni zvezi z verskimi vprašanji, ne piše več, nego je treba, dokler stvar ni zadosti pojasnjena. Piše se namreč, kakor se nam zdi malo preveč, o nekem „čudežu“ v Brezjah.“ „Minulo je zdaj 25 let, ko so na Koroškem slovele neke svetnice.

V Pliberku so imeli eno zaprto, policija in zdravnik so jo nadzorovali, jedla ni nič, nosila je „Kristusove rane“, ki so krvavele, ne da bi zdravnik umel, kako, in nazadnje je bila vsa stvar le velika blamaža za lahkoverno duhovščino.“ Take nauke daje „Mir“ kranjskim klerikalcem in škofu. No, ti so previdni in ne dajo zdravniku besede radi one „čudežne ženske.“ Pač pa se silno jeze nad koroškimi klerikalci in jim očitajo, da le zavist iz njih govori, ker delajo Brezje prehudo konkurenco koroškemu kloštru in božjim potom.

Vprašanje ravnatelja na prvi državni gimnaziji v Ljubljani še ni rešeno. Profesor Štritof začasno vodi posle ravnatelja.

V Trstu vprizarjajo socijaldemokrati velike demonstracije. Mestni svet pa je sklenil, da v svoji upravi začne peči kruh in žemlje.

Nagodbena pogajanja med Avstrijo in Ogrsko so došla do najbolj perečih točk. Vse kaže, da se bodo Ogri po grozovitem kričanju podali in privolili v avstrijsko stališče. Košut in Aponi že trobita „nazaj“. Seveda si bodo Ogri dali svoj gospodarski poraz plačati drugod in cesar jim bo dal obliže za bolečine v obliki raznih jezikovnih koncesij pri armadi (vse na stroške nemadjarskih narodov na Ogrskem) in bo privolil v neke „garancije za ustavo.“

Domače vesti.

Vodstvo c. kr. okrajnega glavarstva v Postojni je v tekočem tednu prevzel vladni tajnik gospod Silvo Domicelj. Dosedanji okrajni glavar gospod Štefan Lapajne je dobil do stalnega upokojenja dopust in se je že preselil v Ljubljano.

Pevsko društvo „Postojna“ naznanja vsem svojim izvršujočim članom, da se prične z rednimi pevskimi vajami počenši z mesecem oktobrom. Prva pevska vaja je v sredo, dne 2. oktobra ob 8. uri zvečer. Ker se je radi epidemije pričelo letos bolj pozno s pevskimi vajami, se pozivljajo p. n. gg. pevci, da radi tega odslej bolj pridno posečajo pevske vaje. Odbor.

Legar se je pojavil na Gradišču pri Vipavi. Do sedaj je obolelo 12 oseb. Deželna vlada je odredila strogo izolacijo bolnikov, da se razširjanje bolezni, kolikor mogoče, omeji. — V Postojni je bil v pretečenem tednu le en nov slučaj legarja. Drugi bolniki bodo po mnenju zdravnikov tekom 14 dni popolnoma okrevali.

Za ljudsko knjižnico v Matenjivasi sta poslala posebno lepo zbirko g. L. Cvetnič, c. kr. poštni kontrolor v p. v Št. Petru ter g. Benedek, nadučitelj v Planini. Bodi jima na tem mestu izrečena najiskrenejša zahvala.

Listek.

Morilec.

Po francoskem.

Obtoženca je zagovarjal mlad zagovornik, novinec, ki je nastopil prvokrat. Govoril je tako:

„Dejanja ne morem tajiti, gospodje sodniki. Moj klient, pošten uradnik, kateremu se ne da slabega očitati, dober in boječ človek, je umoril svojega gospodarja v hipni jezi, ki se nam zdi neumljiva. Dovolite mi, da vam razjasnim psihologijo tega zločina, če se morem tako izraziti, pri tem nočem ničesar pomanjševati, ne opravičevati. Ko končam, boste sodili.

Ivan Nikolaj Lužer je sin poštenih starišev, ki so ga vzgojili v priprostega človeka, polnega spoštovanja do nekaterih reči.

Tu je iskati vzrok njegovega zločina: v spoštovanju! Spoštovanje je čuvstvo, gospodje, katerega komaj še poznamo dandanes, prazna beseda je, ki je že davno izgubila vso moč. Morali bi poiskati gotove ponižne, v napredku zaostale rodbine, pri njih bi še našli to resno sporočilo, to vero v reči in osebe, to vero, ki ne trpi dvoma, ne posmeha, ne sumničenja.

Ni možno, da bi bil kdo pošten, namreč pošten v popolnem pomenu te besede, če ni človek, ki je zmožen spoštovanja. Tak človek ima zavezane oči. On veruje. Mi, kojih oči široko odprte gledajo v svet, ki živimo tu v palači pravice, ki je svetišče, kamor pridejo

vse grdobije človeštva, mi, ki smo zaupniki sramote, udani zagovorniki človeških lopovščin, opora, da ne rečem podpora vseh potepuhov in vlačug od kneza do berača, mi, ki sprejemamo sočutno, odpuščajoč dobrohotno, vse hudodelce, da jih zagovarjamo pred vami, mi, ki, ako resnično ljubimo svoj poklic, merimo svojo zagovorniško sočutje z velikostjo hudodelstva, mi ne moremo imeti spoštovanja v duši. Mi spoznavamo jasno, da prihaja pohujšanje od najvišjih mogotcev do berača, mi vemo sredstvo, kako se vse zgodi, kako se vse napravi in vse prodaja. Surova je kupčija, ki zamenjuje službe in časti za denar, finejša je ona, ki daje te v zameno za naslove in deleže v industrijalnih podjetjih, prav priprosta pa je, če jih daje za poljub ženske. Naša dolžnost in naš poklic nas prisili, da ničesar ne prezremo, sili nas sumničiti celi svet, saj so vsi ljudje sumljivi; začudenje pa nas obhaja, veliko začudenje, če stojim pred možem, ki kot morilec sedi tu pred nami in ima vendar v svojem srcu mogočno vero spoštovanja, vero, ki je tako močna, da je postal njena žrtev.

Mi, gospodje, mi varujemo čast tako, kakor skrbimo za snažnost, iz studa pred nizkotnim, vsled čuvstva osebne vrednosti in ponosa; a mi nimamo za njo v srcu slepe vere, prirojene, kot ta človek.

Naj vam povem povest njegovega življenja:

Bil je vzgojen, kot so se vzgajali nekdanji otroci, po načelu, ki vsa človeška dejanja razdeljuje v dve vrsti: v dobra in slaba. Dobro je nepremagljiva moč, ki se razlikuje od slabega, kakor se razlikuje

Južna železnica pošilja zadnji čas z velikim veseljem na postojnsko postajo mlade, sloveščine nezmožne germančke kot uradnike, najbrže v ta namen, da se tu priučijo par besed našega jezika. Sedaj imamo kar dva taka gospoda, ki jim smrdi vse, kar je našega že od daleč. Prvi sliši na ime Štefano, drugi se zove Lušickij. Prav „pristna“ nemška imena. Zlasti se pa prvi odlikuje v zagrizenosti. Tako je nedavno od priprostega delavca, ki je uslužben v lesni trgovini, zahteval, da govori nemški rekoč: „Sprechen sie nicht deutsch?“ Seveda mu je ta mož nato pošteno in primerno odgovoril. To je že preneumno, da bi taki mladi, naduti nemški petelinčki izzivali s tem, da se mora v pisarni nemško govoriti raditega, ker niso oni zmožni našega jezika. Čemu hodijo potem k nam v službovanje, ko jim sili srce „zum deutschen Rhein hinauf“. Mi zahtevamo, da se nam da slovenščine popolnoma vešče uradnike na tukajšnjo postajo.

Za „Sokolski dom v Postojni“ je darovala najdeno svoto eno K 2 vin. gđč. Mimi Mislej, ki ji izrekamo iskreno zahvala. Živela!

Most preko Pivke pri Vel. Potoku in k temu spadajoči del projektirane ceste je pričela pretečeni teden graditi dunajska tvrdka Ackerman. Ako ne nastanejo kake nepričakovane ovire, bo delo še pred zimo izvršeno. Most bo deloma iz betona, deloma že-

lezen. Cesta na mostu bo skoraj v isti visočini, kakor je prostor pred jamskim vhodom in jo sedaj voda tudi ob največji povodnji ne bo dosegla. Ker je most najkočljivejša in tudi najdražja točka cestne zveze med Postojno, Studencem in Bukovjem, zato smemo upati, da se bo, ako se most letos zgradi, v spomladi nadaljevalo z delom ceste proti Zagonu.

Na šolah v Postojni se prične letošnje šolsko leto 1. oktobra t. l. — Ob tej priliki opozarjamo na preveliko važnost meščanske šole, ki se je otvorila lansko leto. Učenci, ki dovrše to šolo, lahko vstopajo v razna druga učilišča, kakor v 3. (oziroma 4. razred) realke, na učiteljišče, na mnogovrstne strokovne šole (za umetno ključavničarstvo, za elektrotehniko, za lesno in kiparsko obrt itd.), na razne državne obrtne šole, višja kmetijska učilišča, trgovske šole in trgovske akademije, navtične (brodarske) šole, gozdarske šole i. dr. Meščanska šola ima poleg tega, da pripravlja učence za višje šole, tudi ta prevažen namen, da vzgojuje omikane in izurjene srednje stanove, osobito trgovce in obrtnike. Le svojim 518 meščanskim šolam se ima zahvaliti Češka, da sta obrtnost in trgovstvo v tej deželi tako razviti, kakor v nobeni drugi avstrijski kronovini. Le žal, da se je pri nas na Kranjskem doslej vse premalo storilo za meščansko šolstvo. Še celo v Dalmaciji, tej pastorki

dan od noči. Njegov oče ni bil izmed onih duhovitih mož, kateri gledajo svet iz višine in vidijo tudi izvir verovanja in spoznavajo družabne potrebe, ki so začetek omenjene razlike človeških dejanj.

Vzrastel je in bil je veren in zaupljiv, navdušen in omejen.

Ko je bil star dvaindvajset let, so ga oženili. Izbrali so mu za ženo sestričino, katera je bila vzgojena kot on, čista kot on. Imel je torej neprecenljivo srečo, da je dobil za družico pošteno, odkritosrčno ženo, kar je najti vedno težje na svetu, a je vendar največje vrednosti. Svojo mater je oboževal, kakor se obožujejo le matere onih rodbin, kjer se spoštujejo stariši z onim globokim čuvstvom, ki se navadno goji le za božanstvo. Tudi svoji ženi je doprinašal podobna čuvstva, komaj malo slabejša. In živel je v popolni nevednosti slabega, v trdovratni poštenosti in tihi sreči, ki ga je popolnoma ločila od sveta. Varal ni nikogar in niti slutil ni, da bi zamogel kdo varati njega.

Nekaj dni pred svojo poroko je vstopil kot blagajnik v banko gospoda Langla, čigar morilec je postal pozneje.

Gospodje sodniki, dokazano je po pričevanju gospe Langle in njenega brata gospoda Pertu, po pričevanju cele rodbine in vseh višjih nastavljenecv te banke, da je bil Lužer uzoren uradnik, pošten, ndan, dobrosrčen, reden in poln spoštljivosti do svojega gospodarja.

Za vzorno ponašanje je užival vedno zasluženi ugled. Tudi o njegovi ženi se je govorilo samo dobro.

Kar mu je zbolela dobra družica na legarju ter je umrla.

Vsekako je občutil Lužer globoko žalost, a ni je kazal na vnanje. Le blede njegov obraz in utrujenost, ki je ležala nad njim, sta pričala, kako globoka je rana.

Sedaj, gospodje, se je zgodilo nekaj čisto naravnega.

Mož je bil oženjen deset let, deset let ga je razvajala dobra žena, vedno je bila poleg njega. Pogrešal jo je vedno, zjutraj in zvečer je pogrešal njenih ljubeznivih pozdravov, pogrešal je nežnega šumenja ženskih kril, pogrešal je onega ljubkovanja, zdaj zaljubljenega, zdaj materinskega, ki možu olajšuje življenje, one ljubeče navzočnosti, ki pomaga čez težke ure, pogrešal je vseh onih malenkosti, katerih ne čutimo, a so nam postale neobhodno potrebne. Ni mogel več živeti sam. Da prebije dolge večere, navadil se je hoditi v bližnjo krčmo. Pil je svoje pivo in sedel mirno, raztreseno sledeč krogla biljara, ki so bežale in se podile pod oblaki dima, poslušal pogovore igralcev, pogovore politikov in smeh, ki se je razlegal po dvorani, povzročen po krepkih šalah. Zadremal je večkrat od trudnosti in dolgočasje. A v globini srca je nosil nentešljivo hrepenenje po ženski. Nehote se je približal vsak večer mizi, kjer je sedela blagajničarka, majhna plavolaska; nepremagljiva privlačna sila je bila zanj, ker je bila ženska.

Začela sta govoriti in postala je sladka navada zanj, preživeti ob njeni strani svoje večere. Bila je ljubka in prikupljiva ta ženska, kakor je navada onih,

avstrijski, so bolj skrbeli za srednji stan, kajti tudi v tej deželi se je ustanovilo že 8 meščanskih šol. — Zato pa tudi najgorkeje priporočamo vsem roditeljem, da pridno pošiljajo svoje otroke na prvo slovensko meščansko šolo v Postojno, kjer se otvori letos razun I. razreda tudi že II. razred. Za vstop v I. razred je potrebno samo, da dovrši učenec z dobrim uspehom 5. šolsko leto (ni treba 5. razred) kateresibodi ljudske šole, a pri vstopu se mora izkazati z zadnjim šolskim izpričevalom in s krstnim listom.

Ljudska knjižnica v Postojni, ki je bila radi legarja nekaj časa zaprta, prične svoje redno poslovanje, začnši v nedeljo, dne 22. t. m., kakor po navadi, od 11.—12. ure dopoldne.

Goškega župana so deli pod ključ. Iz Vipave se nam poroča: Župan iz Goč je bil od c. kr. okrajnega glavarstva v Postojni klican na uradni dan v Vipavo. On je prišel, a zmota je hotela, da je g. glavar dotični akt doma pozabil. Obravnave ni bilo, mož je mislil, da je prišel zastonj. Vabljen je bil zopet na zadnji uradni dan, a v neki drugi zadevi. Mož misleč, da je vabljen v isti zadevi, je bil silno nejevoljen, da se mu dela nepotrebna pota. Pri zaslišanju je bil nekoliko preglasen. Plemič livnogradski ga osorno pogleda in zarohni, župan odgovarja v istem tonu. Andrejka

pošlje po orožnike in ukaže župana 24 ur zapreti. Drugi župani prosijo zanj in po preteku 3 ur ga je slavni koncipist Andrejka zopet spustil na prosto.

Iz Planine pri Vipavi. V nedolgem času je izšlo dvoje dopisov v vrlem „Notranjcu“. Dopisa sta v živo zadela znanega „Domoljubovega“ dopisnika, ki je vso učenost z žlico požrl. Ker pa strelja ta znani resnicoljubnež za plotom in vzbuja „sum“, kakor slišim, name, češ da sem jaz „Notranjčev“ dopisnik iz Planine, izjavljam in prosim slavno uredništvo, da blagovoli potrditi, da nisem bil jaz do sedaj „Notranjčev“ dopisnik iz Planine. Ivan Vuga, nadučitelj. Opomba uredništva: Potrdimo!

Iz Št. Petra. Dne 17. septembra popoldne ob 4. uri se je vršila tukaj volitev občinskega odbora (vsled rekurza v tretjič!) za prvi volilni razred. Izvoljeni so bili sami naprednjaki. Klerikalci se volitve niso udeležili, ker se jim je dozdevalo, da bi tudi vkljub na pomoč hitelih častnih klerikalnih občanov častno pogoreli. Za uspešno izvolitev gre čast in slava vstrajnim in zvestim gospodom na postaji v Št. Petru kakor tudi gospodu veleposestniku Deklevu v Postojni.

Odbor ljudskoizobraževalnega društva v Dolenjivasi pri Senožečah se najpristrčneje zahvaljuje c. kr. kmetijski družbi kranjski, ki je poslala za knjižnico 15 podučnih knjig, kakor tudi „Slov. Matici“, ki

ki prodajajo svoje smehljaje. Vedno bolj se je je oklepal Lužer, akoravno je ni poznal in ni vedel njene preteklosti, se je zaljubil vanjo in to samo zato, ker ni poznal nobene druge.

Plavolaska je bila premetena, zapazila je kmalu, da se lahko okoristi in premišljevati je jela resno, kaj bi se dalo storiti. Prišla je do sklepa, da se mora Lužer z njo poročiti.

Dosegla je svoj namen z lahka.

Ali je potrebno, gospodje sodniki, da vam razlagam, kakšen je bil ta zakon? Deklica, koje preteklost je bila polna madežev, ni postala vsled možitve boljša, temuč nasprotno, postala je brezstidna.

Z neprimerno zvijačo je varala svojega poštenega soproga, neštetokrat, z vsemi uradniki banke, kakor pričajo pisma. Rekel sem: z vsemi, zdi se mi kakor, da bi ji bilo ravno to povzročalo posebno veselje, da vsi vedo za njegovo sramoto. A mož ni slutil ničesar.

Slednjič je, iz lahko umljivih razlogov, zapeljala v svoje mreže še devetnajstletnega sina gospoda Langleja ter ga je dobila popolnoma v oblast. Gospod Langle, ki je poprej vsed prijateljstva do svojega vestnega uradnika molčal, je sedaj, ko je videl lastnega sina v rokah nevarne ženske, skenil, razjasniti soprogu vse.

Precej, še v silni jezi, dal je poklicati gospoda Lužera in mu je povedal vse.

Naj vam, gospodje sodniki, sedaj preberem opis hudodelstva, kakor ga je opisal umirajoči gospod Langle sam:

Izvedel sem, da je moj sin včeraj podaril ženi Lužerja deset tisoč frankov. Silna jeza me je zgrabila pri tem, močnejša je bila od razuma. Nikdar nisem dvomil nad poštenjem Lužerja, a mnogokrat je slepota nevarnejša kot prave napake.

Dal sem ga poklicati in rekel sem mu, da sem žal prisiljen, ga odpustiti iz službe.

Ves prestrašen je stal pred menoj, ni razumel zakaj. Z nekako živahnostjo je zahteval pojasnila.

Odrekel sem mu to, povdarjajoč, da so razlogi popolnoma intimni. Mislil je, da ga sumičim česa drugega, zelo blede me je začel rotiti, naj mu vendar ne zakrivam ničesar.

Ker sem le molčal, začel me je psovati, postal je pri tem tako razburjen, da sem se ga bal.

Ker me je z neko opazko zadel v srce, se nisem mogel več zadrževati, povedal sem mu vse.

Stal je kakor okamnjen pred menoj, bulil v me oči; kar hipoma zgrabi dolge škarje, ki leže na moji pisalni mizi, vzdigne roko in v tistem trenutku čutim nekaj na vratu nad prsi, a ni me bolelo.

Glejte, gospodje sodniki, tako priprosto je ta dogodek opisal umorjeni gospod Langle. Kaj naj še rečem v zagovor svojega klijenta? Spoštoval je svojo drugo ženo slepo, ker je s spoznanjem in razumom spoštoval svojo prvo ženo.

Po kratkem posvetovanji je bil obdolženec oproščen.

je naklonila 55 zabavnih in podučnih spisov. Da bi našli še mnogo posnemalcev!

Vlada ne oddaja žvepljenega ogljika. To vest je dobila s posredovanjem g. Gombača matenjska kmetijska podružnica. Tudi aparatov za pokončevanje ogercev ne oddaja, temveč izključno le za uničevanje trtne uši. Ne kaže torej družega, nego pridno zemljo obračati, da pride črv na vrh, kjer vsled svoje nežnosti kmalu pogine.

„**Slovenec**“ zadnji čas pošilja polno pretiranih poročil o postojnskem legarju med svet. Preveliko skrb si delajo slovenčevci za Postojno. Prepričani pa smo, da hočejo s takimi lažmi trgu le škodovati. Čudno se nam zdi, da ne poroča raje o nekem oklofutanem filozofu v Postojni, dalje o nekem adjunktu, ki je fungiral pri postavljanju mlajev kot komandant, potem kako so napeljali električni tok brez vednosti trž. oskrbnitstva, kako so pletli vence za novo mašo itd. Pometajte raje pred svojim pragom, smeti je dovolj. Z enako pičo hranite pa raje svojo prečastito duhovščino. Sicer pa postojnske dopisnike še čaka prilika, da stopijo z imeni na dan.

Pekarija gg. Križe in Istenič se otvori v Postojni dne 1. oktobra in se bode prodajal kruh na vago. Upamo, da bode nova pekarija dobro uspevala. Ker sta oba gospoda domačina, ju priporočamo.

Prosveta.

Družba sv. Cirila in Metoda je izdala umetniško izdelane sprejemnice za vse redne svoje člane in podpornike. Storila je to radi tega, da se članom preskrbi lep viden znak članstva pri naši družbi. Te vsprejemnice z umetniško sliko sv. Cirila in Metoda je mogoče tudi v okvir dati. Na sprejemnici je natisnjen tudi izveček družbinih pravil. Podružnice naj bi naročile večje število teh sprejemnic, s katerimi naj bi privezali tesneje ude naši družbi. Vsak, ki prejme to vsprejemnico, naj bi vplačal vsaj 20 v, — seveda bi bil višji znesek družbi še bolj všeč.

„**Družbe sv. Cirila in Metoda**“ koledar je že v tisku in inseratni del bo zaključil svoje nabiralno delovanje s 1. oktobrom. Slovenske tvrdke naj vpoštevajo, da je ta koledar najbolj razširjen in ga je najti v vsaki narodni hiši. — Cene inseratom so odmerjene jako zmerno, vsled tega pričakujemo, da se bodo solidne narodne tvrdke prijavile na vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.“

Narodno gospodarstvo.

Trgovska-obrtna zadruga v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom, je vpisana v zadrugni register po sklepu c. kr. deželnega kot trgovskega sodišča v Ljubljani z dne 8. septembra 1907, št. firm 741/7. Naši sloveski trgovci in obrtniki so tako

dobili svoj denarni zavod, čegar namen je izboljševati trgovino in obrt. Novi denarni zavod bo dajal svojim članom posojila in jim preskrboval kredit po kolikor možno nizki ceni. Preskrboval bo svojim članom sredstev v trgovske in obrtne namene, zlasti tudi dobavne kavcije ter tako olajševal našim domačim trgovcem in obrtnikom udeležbo pri oddaji javnih del. Trgovsko-obrtna zadruga bo pomagala svojim članom pri skupnih podjetjih, osobito pri skupnem nabavljanju, odnosno skupnem razpečavanju trgovskega in obrtnega blaga. Snovala bo za svoje člane naprave, ki povzdiguje trgovsko in obrtno obratovanje. Jamstvo zadruga je omejeno. Zadrugni deleži so dvojni: glavni po 100 K, opravljeni po 2 K. Deleži se plačujejo v gotovini pri vstopu. Število članov je neomejeno. V zadrugo sprejema načelstvo fizične in juristične osebe, ki se morejo vezati po pogodbah. Denarni zavod je zasnovan na taki podlagi, da je pristop mogoč vsakemu tudi manj premožnemu. Pričakujemo, da se posebno naše trgovstvo in obrtništvo oklene novega zavoda polnoštevilno. Trgovska-obrtna zadruga bo sprejemala hranilne vloge in denar v tekoči račun. Hranilne vloge so po določbah zadrugnih pravil dvojne. Prva skupina hranilnih vlog so tiste vloge, ki se sprejemajo od vsakogar, če je član zadruga ali ne. Druga skupina so hranilne vloge, ki jih morejo vlagati le člani, ki so vplačali vsaj en opravljeni delež po 2 K. Zadruga daje s tem svojim članom priliko, da z plačevanjem vlog po 1 K na teden prihranijo tekom petih let dobro obrestovano glavnico tristo kron. Ta narašča iz 260 tedenskih vplačil po 1 krono in iz obresti v znesku 40 kron od teh vplačil. S to uredbo je dana zlasti trgovskemu naraščanju ugodna in lepa priložnost za hranjenje. Pozivljamo in vabimo naše trgovstvo in obrtništvo, da se pridno oglašja za pristop. Čim mnogobrojnejši bo odziv, tem lepši uspeh bo zagotovljen novemu zavodu. Stanovska organizacija je z ustanovitvijo tega zavoda storila krepek korak naprej in zadobila krepko oporo. 29. t. m. se vrši ustanovni občni zbor. Vpis trgovsko-obrtno zadruga so izposlovali gg.: Ivan Knez, Alojzij Lilleg, Josip Vidmar.

Urajava letnih in živinskih sejmov v Ljubljani. V smislu sklepa ljubljanskega občinskega sveta je deželna vlada dovolila, da se popolnoma opuste dosednji letni blagovni sejmi in da se uvedejo vsako sredo živinski sejmi. Ako pade sredo na praznik, se vrši semenj en dan poprej. Na te živinske sejme se sme prignati vole, bike, krave, teleta, kozle, koze, ovce, jančke in prašiče; vsako prvo sredo v mesecu se smejo prodajati tudi konji. Prodaja majhnih teličkov, kot klavno živino, je prepovedana. Sejmi so se pričeli v tem mesecu.

T. V.

Hranilnica in posojilnica v Senožečah, registrirana zadruga z neomejenim poroštvom, ustanovljena od pristašev „Kmetijske stranke“, bo začela v kratkem poslovati.

Shod gostilničarjev, ki se je vršil v torek v Ljubljani, je prav dobro uspel. Med drugimi stanov-

skimi zahtevami se je sklenilo delati na ustanovitev lastne pivovarne na Gorenjskem. Z njo hočejo omejiti upliv in moč kartela, ki so ga nemške pivovarne sklenile. Zahtevalo se je tudi odpravo vinske poskuševalne kleti v Ljubljani.

Rž in detelja. Prav je, da sejemo deteljo med rž. Detelja med ovsom in ječmenom ne vspeva, ker se spomladi rada posuši. Rž in detelja rabita dosti fosforjeve kisline. Zato je dobro gnojiti polje poleg hlevskega gnoja še s Tomasovo žlidro in sicer se rabi pet centov za hektar. Pridelek obilno plača izdatke za umetno gnojilo. Rž se naj seje v suhem vremenu, ker ji mokrota še bolj škoduje, kakor drugemu žitu.

Endivijo treba zvezati, da postane rumenkasta. Dobro je tudi, če se jo pokrije s staro vrečo.

Detelja je dobra za kokoši. Dostikrat nesejo kokoši jajca z mehko lupino. To se zgodi, če ne dobe dovolj apna. V detelji je razmerno zelo veliko apna, (33 krat toliko kot v životu,) zato je dobro, če krmimo kokoši z deteljo, tembolj ker je apno v detelji zelo lahko prebavljivo. Iz detelje je treba napraviti rezanco ter jo pred porabo kako uro kuhati. Skuhani detelji se lahko pridene otrobe, moko ali kaj družega. Kokoši, katere krmimo z deteljo, ne postanejo predebele, kar je za kokošjerejo važno, zakaj predebele kokoši nimajo oplojenih jajc.

Ali pospešuje umetno gnojenje rast plevela? Če gnojimo žito, smo pognojili tudi plevelu. Zato se plevel na pognojenih njivah bolj razvija kot na nepognojenih. Vendar bi bilo neumno zaradi tega dejstva opustiti umetno gnojenje. Saj imamo sredstva zoper plevel. Važno je, da prekopljemo, kakor hitro mogoče, strnišče, da zadušimo plevel. Mnogokrat pride plevelovo seme tudi z mešanim gnojem, ki ni dovolj preležan na polje. Najvažnejše pa je, da sejemo le čisto seme. Misléči kmetovalec se ne bo strašil truda, ki mu prozrača čiščenje semena in se bo uveril, da umetni gnoj ne razmnožuje plevela na polju.

Zveza slovenskih zadrug.

V Ljubljani se je osnovala „Zveza slovenskih zadrug“, registrovana zadruga z omejeno zavezo. Njen okoliš obsega Kranjsko, Koroško, Štajersko, Goriško-Gradiščansko, Trst in Istro.

Zveza bo vršila sledeče naloge:

1. revidirala bo včlanjene zadruge v smislu revizijskega zakona,
2. storila vse korake, da varuje interese svojih zadrug,
3. vzdrževala poslovne odnose med sabo in zadrugami-članicami in med njimi samimi. Posredovala bo med zadrugami denarno zravnavo, vršila bo pa tudi blagovne posle s tem, da bo nakupovala za svoje zadruge in društva razne potrebščine, predvsem kmetijske, spravljala in prodajala bo pridelke in izdelke

članov ter posredovala naročila države, dežele, občin itd. pri zadrugah.

Zadružni delež je zelo nizko odmerjen z 10 K, vpisnina znaša le 10 kron.

Z ustanovitvijo „Zveze slovenskih zadrug“ se je ugodilo pereči potrebi osobito kranjskih zadrug vseh vrst, ki so doslej pogrešale živahne centrale, iz katere bi jim dohajalo bodrilo in pouk. Že opetovano smo v „Notranjcu“ pisali, da nam treba „Zveze“, iz katere izhaja življenje. Celjska „Zveza“, ki je sicer vzorno upravljana, nam je bila nekako predaleč, da bi mogla vse naloge „Zveze“ v svojem obširnem delokrogu vršiti. In uprav v zadnjih mesecih, kar je celjska „Zveza“ začela delati s podvojeno močjo, odkar razvija velikansko ustanavljujočo delavnost na Štajerskem, se nam je žalostilo, ko smo videli, da treba take življenja polne agilnosti tudi, ali celo še bolj, pri nas na Kranjskem. Vse to pa bi celjska „Zveza“ komaj vršiti mogla. Zato se je sporazumno s celjsko „Zvezo“ izvršila ustanovitev „Zveze slovenskih zadrug“. Zavezi se bosta druga drugo izpopolnjevali in se podpirali.

Z ustanovitvijo „ZSZ“ je odstranjena zadnja ovira za razvoj našega zadružništva. Odslej bomo mnogo lažje delali na zadružnem polju.

Po svetu.

Kaj čutijo umirajoči. Hribolazec, ki je bil padel iz nebotične skale, je pripovedoval, da si je bil med padanjem svest nevarnosti, vendar ni občutil strahu. Drugega ni mislil kot: Kako dolgo bom neki padal, ali bom padel na skalo ali med kamenje? Utopljenec, ki so ga s težavo rešili smrti, je pripovedoval, da ni v trenutku, ko se je zgrnila voda nad njegovo glavo, drugega mislil kot na to, da je škoda, ker ni prebral lepe povesti, katero je bil pričel isti dan čitati. Dosti huje se je godilo obešencu. Ko je začutil, da se je vrv krog vratu nategnila, je izgubil zavest. Ko so odrezali vrv in se je s težavo zbudil k življenju, pravil je, da so bile kratke minute, ko je visel, zanj večnost. Zdelo se mu je, da potuje brezkončno po vesoljstvu med samimi pohabljenimi samomorilci, ki so na peklenski način plesali krog njega. Ta čas je bil tako strašen, da rajši prebije najhujše vdarce usode, kakor da bi se poskusil še enkrat usmrtiti.

Zdrava rodbina. Na Angleškem živi sedem bratov Valkeri, ki štejejo shupaj 530 let. Najmlajši je 11 let star. Tudi njih stariši so bili več kot 90 let stari, ko so umrli.

Materinska ljubezen. V Raceburgu na Nemškem je padel otrok brivca Rudolfa v škafo vrele vode. Zdravniki so spoznali, da je rešitev le mogoča, če se pokrijejo rane s kožo zdravega človeka. Otrokova mati je bila takoj pripravljena se žrtvovati za svoje dete; zdravniki so ji izrezali velike kose kože. Otrok je rešen, a mati je v smrtni nevarnosti.

Šest dni po poroki se je usmrtil iz neznanega vzroka uradnik Martinič v Pragi.

Nadporočnik in jurist — sušilca. Oficir Arpad Stolnički je izstopil iz svojega stanu ter se začel učiti, kako se prekaja meso. Zdaj je še njegov brat, ki je študiral jus v Budimpešti, obesil učenje na klin in tudi vstopil kot vajenec. Oba upata, da bosta kot sušilca obogatela.

Bik usmrtil žensko. Štajerc Lenart Štraser je hotel upreči bika. Pri tem delu mu je pomagala sinaha. Ko je mlada žena hotela živali navezati nagobčnik, je sunil bik starega Lenarta, da je padel, potem pa začel obdelovati ženo z rogmi. Razmesaril ji je trebuh tako, da je čez 24 ur v strašnih mukah umrla. Zapustila je pet otrok v starosti od treh mesecev do sedem let.

Za kratek čas.

Triletnemu Janezku, ki se je vedno rad štel med velike, se je nekoč nekaj pripetilo.

Mati so zavpili: „O ti prešiček ti!“, a so dobili ogorčeni odgovor: „Janezek, ni prešiček ne!“ „No kaj pa si?“ — „Janezek je velik prešič“, se odreže otrok.

Zet: „Oče, saj ste rekli, da se bom začudil, ko dobim doto. Do zdaj nisem ničesar dobil!“

Tast: No, saj se čudiš. Ali ne?

Teta: „Lepo je, da me obiščete, otročki . . .“

Francelj: „Oče so rekli, da nas nočejo doma, ker smo preglasni.“

Stric: „Makso, ti se učiš medicine. Svetuj mi kaj, ker mi peša spomin!“

Nečak: „Za izvrstno sredstvo vem, striček. Posodi mi 200 K. — Tega ne boš nikoli pozabil!“

Loterijske številke.

Trst, 14. septembra	9	18	85	8	81
Praga, 18. septembra	50	85	86	29	16

Proda se: 1 landauer, 1 polpokrita kočija, 1 lepe sani, koleselj, 3 lepe konjske oprave, več vozov in razno orodje.

Kdor želi kaj kupiti, naj se zgleda v Cerknici št. 41 pri gospej **Manici Milavec** v nedeljo, dne 29. t. m., ob 3. uri popoldne.

===== Sprejem =====
par učencev
 v oskrbo in hrano. — Jos. Kraigher v Postojni.

Podnanoška mlekarska in sirarska zadruga

===== v Hruševju =====

razpolaga z večjo množino

finega sira

(pol emendolca)

in ga prodaja po 1 K 60 v. loko Hruševje. Naročila se točno izvršujejo.

Priporočamo se za obila naročila.

Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

===== **Karol Jelovšek** =====

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

Dva krepka dečka

poštenih štarišev, ki imata veselje do trgovine,

sprejme takoj

I. Brinšek, trgovina z mešanim blagom, Trnovo na Notranjskem.

Zahtevajte cenike zastonj in poštne prosto.

Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka na debelo in drobno.

===== **Urar** =====

in trgovec zlatnine in srebrnine

v **LJUBLJANI**.

Delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v Bielu, Genovi in Glashütte.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
 ===== dopoldne. =====

☐☐☐

Obrestuje hranilne vloge po 4½%, brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

☐☐☐

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.

Opeka - zidaki

so naprodaj

v poljubnih množinah

== v parni opekarni ==

Jos. Lavrenčič-a v Hrašah pri Postojni.

Svetovnoznana

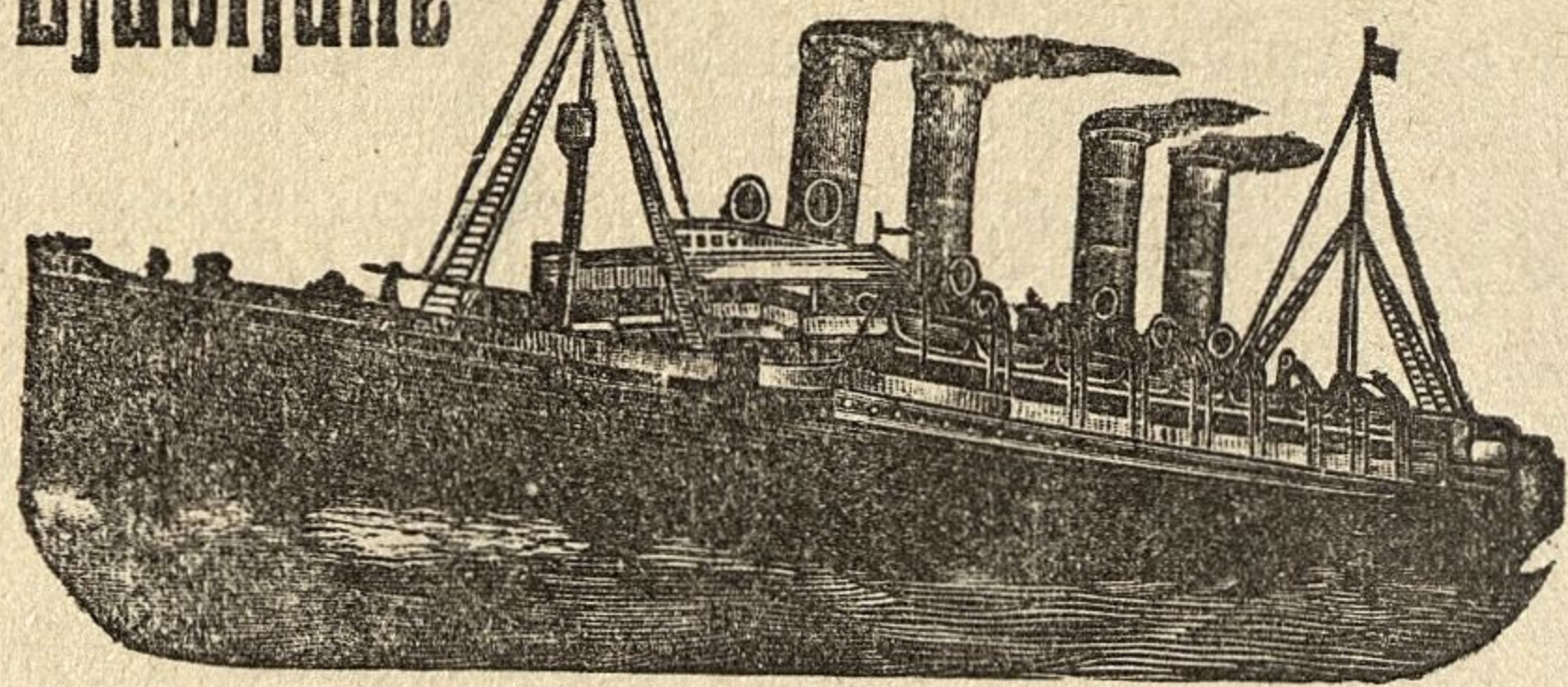
postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne
in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob
pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Iz Ljubljane v New-York

vozi se **najcenejše** s prekrasno opremljenimi **ekspresnimi**
parobrodi, takozvanimi

== **cesarskimi brzoparniki** ==

Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm in Kaiser
Wilhelm der Grosse, kateri so največji in najvarnejši
na svetu.

Vožnja po morju traja samo 5 do 6 dni.

Zdatne ugodnosti dovoljujejo se večjim družbam. — Podrobna
pojasnila in potrebni pouk da vsakomur nemudoma in brezplačno

EDVARD TAVČAR v Ljubljani

št. 35, Kolodvorske ulice št. 35,
nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

**Notranjci, rabite narodni kolek v
korist družbe sv. Cirila in Metoda!**

Modna trgovina PAVEL MAGDIČ, Ljubljana, Prešernove ulice 7.

Svilnato blago, baržuni, pliši
in tenčice.

Čipkasto blago, pajčo-
lani, čipkasti ovratniki,
čipke, vložki, svilnate
vezenine.

Jabots, Fichus, damski
ovratniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Pozamenterija,
porte in žnore, resice, kre-
pince in žnore za tapetnike.

**Krepi in flori za
žalovanje.**

Zlate in srebrne resice, čipke
in vrvce.

Šerpe iz svile, čipk
in volne.

Nogavice za dame, dekleta
in otroke.

Jopice, hlačke, otročje
perilo in odeje za
vozičke.

Oprava za novorojenčke, po-
steljne podloge iz kavčuka.

Sukanec za šivanje, ple-
tenje in vezenje.

Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potreb-
ščine za krojače in šivilje.

**Idrijske čipke, vezene
čipke in vložki.**

Pajčolani za neveste,
mirtovi venci.

Damsko perilo, spodnja krila,
predpasniki in kopalne obleke.

**Modrci in potrebščine
za modrce.**

Glave rokavice in rokavice
za uniformirance, pletene.
letne in zimske rokavice.

Kopalno perilo, dišave, milo
in ustna voda.

**Krtače
za obleko, glavo
in zobe.**

Srajce za gospode in dečke,
spodnje hlače, ovratniki, za-
pestnice, naprsniki in žepne
rute.

**Pravo Jägrovo normal-
no perilo, srajce, tricot,
jopice in hlače.**

Mrežaste in potne jopice,
srajce, čepice in pasovi za
šport.

Nogovice, naramnice, odeje
in blazine za potovanje.

**Kravate,
gumbi za manšete.**

Za lovce: telovniki, nogo-
vice, rokavice in
dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meče,
prsi, hrbet, trebuh in glavo.

**Nahrbtniki, ovratniki,
robci.**

Narodni trakovi in zastave,
narodne čepice, torbice in
drugi domači narodni izdelki
itd. itd. itd.

Gospod! Čitajte novosti,
ker so za vas važne in
koristne! Razpošiljam po
pošt. povzetju za K 12-50
krasno, dobro in moderno
opravo, obstoječo iz sle-
dečih stvari: fina bela ali
barvasta srajca poljubne
številke, dobre spodnje
hlače, lepo spalno srajco,
ovratnik po želji, krasno
kravato, par trpežnih no-
gavic, močno brisalko, iz-
vrstne naramnice, 3 dobre
žepne robce, vse v eni
škatlji lepo razdeljeno.

Pošiljam z obratno pošto.

**Za neugajajoče povrnem
denar.**